

Colofon

"Cronicke van den lande van Philippuslandt" is een uitgave van de Heemkundekring "Philippuslandt". Het tijdschrift verschijnt 2 tot 3 maal per jaar.

Bestuur:

F.J. Goossen (voorzitter)
C. Overwater (secretaris)
A. Wesdorp (penningmeester)
H. van Rijn-Verwijs
E. van der Vlies-van Dijke
J. Kempeneers

Redactie Cronicke:

H. van Rijn-Verwijs (eindredactie)
C. Overwater
J. Kempeneers

ISSN 1569-2922

Secretariaat

p/a West-Havendijk 84
4651 VZ Steenbergen
Tel. : 0167563146
Fax : 0167540097
e-mail: coverwater@freeler.nl

K.v.K. nr.: 22.047.800
Rabobank: 3402.12.489
Postbank: 6.714.287

Website: www.sint-philipsland.nl

Kaart op de voorzijde:

KAARTE VAN DEN TRAGEL BY PHILPLANT &c DOOR IAN MANTEAU,
Ingenieur van Zeelant A°.... en gecopieert den 3 Novemb. 1744 door Anthony Hattinga.
Kaart aanwezig in archief Ambachts Heerlijkheid van Sint Philipsland, nr 79/1.

HEEMKUNDEKRING "PHILIPPUSLANDT"

Nr. 3.

Cronicke, 2^e jaargang, nr. 2 - september 2002.

Inhoud

Van de redactie

Anna Jacobapolder in vogelvlucht

Sint-Philipsland en de beurtvaart op Dordrecht – Rotterdam

Het begin van de brandweer op Sint-Philipsland

Belang van Sint-Philipsland bij Tholen in vroeger eeuwen

Naweeën van de Tocht naar Rusland

Kwartierstaat Marinus Adriaan Mol

Nieuws van het bestuur

Braderie 2002

Nieuws van de werkgroepen

Ledenlijst, augustus 2002

Voorstraat begin 1900

Van de redactie

Het is ons als redactie en bestuur van de heemkundekring Philippuslandt wederom een groot genoegen om u deze Cronicke aan te kunnen bieden. De vele bijdragen tonen aan dat onze vereniging leeft en zich in grote belangstelling mag verheugen. Het steeds maar groeiende ledental liegt er dan ook niet om zoals u kunt lezen in de bijdrage over onze stand op de braderie.

In deze Cronicke leest u onder andere het verhaal over de inpoldering van de Anna Jacobapolder door Del Campo, maar ook de boeiende ontwikkelingen in de beurtvaart waar we allerlei bekende schippersnamen terugzien. Bijzonder is ook het artikel over de beginjaren van de brandweer en de aanschaf van brandspuiten voor ons dorp in de loop der eeuwen.

Ook treft u naar goed gebruik een verslag van de algemene ledenvergadering aan, die twee maal per jaar wordt gehouden en waar u de kans heeft uw medeverenigingsleden te ontmoeten. (Noteert u alvast de datum van de volgende bijeenkomst op 24 oktober aanstaande?)

Opnieuw is een kwartierstaat opgenomen die in de werkgroep genealogie is uitgewerkt. In de vorige Cronicke kunt u terugvinden hoe dat werkt. We raden u aan de boekjes te bewaren, waarmee u een eigen archief over Flipland opbouwt.

Om het terugzoeken te vereenvoudigen hebben we de paginanummering vanaf nu dan ook laten aansluiten op het vorige nummer.

Dat er ook buiten Flipland wat te beleven is blijkt uit het persbericht over de historische studiedag over de VOC op 1 november.

Dit stukje is te kort om álle artikelen te memoreren maar de bijdragen van de diverse werkgroepen mogen hier zeker niet onvermeld blijven, want dáár gebeurt het! U kunt zich altijd aansluiten bij een van de werkgroepen, en wat let u om eens een keer 'op proef' mee te doen?

Tenslotte voor de computer bezitters onder ons: Had u de prachtige website al bekeken? Het adres is: www.sint-philipsland.nl

We hopen dat deze derde Cronicke u net zo zal inspireren als onze redactie en wensen u veel herkenning en leesgenoegen.

Hennie van Rijn-Verwijs

Anna Jacobapolder in vogelvlucht

Door J. P. B. Zuurdeeg

In Zeeland waren de resultaten van de landbouw na 1800 slecht. De graanprijzen - tarwe was het belangrijkste product - daalden dramatisch. Toen in de veertiger jaren de prijzen van vlas en koolzaad aantrokken, volgde een golf van bedijkingen. De grootste inpoldering van die jaren was de 869 ha grote Anna Jacobapolder, die in 1847 in één bedijking met de aan de andere zijde van de Bruinjieskreek gelegen Kramerspolder tegen de Oudepolder van Sint- Philipsland werd bedijkt.

De concessie tot bedijking van de schorren en slikken van Rumoirt en Nicke op het grondgebied van de gemeente Bruinisse werd in 1847 verleend. De bedijker was Willem Frederik del Campo genaamd Camp, kapitein der genie, die door zijn vrouw in het bezit was gekomen van 1/16 deel van deze gronden. De overige aandelen kocht hij van de andere erven van mr. Jacob Verheye van Citters, ambachtsheer van Bruinisse en Anna Jacoba de Witte.

Direct na de aanbesteding op 10 juni 1847 ging de eerste spade de grond in, vermoedelijk voor de aanleg van een ringkade voor de bouwput van de uitwateringssluys aan het Zijpe. Hier werd ook een haventje aangelegd. Op 1 november was de ruim 8 km lange en 3.5 tot 4 m hoge zeedijk gereed en de Bruinjieskreek afgedamd. Del Campo noemde de polder naar zijn echtgenote, Anna Jacoba van Sonsbeek, de Anna Jacobapolder.

Del Campo liet de nieuwe polder direct in cultuur brengen. Het eerste gewas was koolzaad. In 1848 liet hij de Noord-, Zuid- en Langeweg aanleggen en werden de eerste woningen aan de Noordweg gebouwd. Dit was het begin van Het Gehucht aan de Noordweg zoals de kern Anna Jacobapolder nog na de Watersnoodramp van 1953 werd genoemd. De eerste hofstede was Rumoirt. Tegenover deze hofstede liet Del Campo een gebouw plaatsen met daarin een wagenmakerij, smederij, verfwinkel, magazijn en een paarden- en veeapotheek. Na de bouw van de hofsteden Nicke en de Stelberg kwam Willemsburg in 1852 gereed.

In 1859 werd in de Anna Jacobapolder begonnen met de teelt van meekrap. Het jaar daarop kwam de meestoof Wilhelmina Regina gereed, waarin de wortels van de meekrapplant werden verwerkt tot een poeder dat men onder meer gebruikte voor het rood verven van wol. Dit was geen gelukkige investering. Door de uitvinding van de bereiding van chemische verfstoffen in 1868 verviel deze bedrijfstak in snel tempo. De meestoof is in 1878 als kerk in gebruik genomen.

De nieuwe inwoners kwamen de eerste jaren hoofdzakelijk uit Zeeuws Vlaanderen. Vermoedelijk kende Del Campo hen uit zijn tijd dat hij als militair ingenieur was gestationeerd in Terneuzen. Een aantal van hen had in het leger gediend. Hij moet trots op hen zijn geweest, want toen Willem III in 1862 de Polder bezocht, wees hij de Koning op de oud-militairen. Zonder hun hulp zou het hem niet zijn gelukt orde en tucht te handhaven in de zo verscheiden samenleving.

In 1854 kreeg Del Campo concessie voor bekading van een stuk schor aan de westkant van de Anna Jacobapolder. In verband met de vele stormschade werd de kade vijf jaar later verzwaard tot zeedijk. Het 30 ha grote poldertje, dat de Willempolder werd genoemd, is echter nog enige malen overstroomd.

Dat het diepe Zijpe de bewoners van de Anna Jacobapolder scheidde van het gemeentebestuur dat in Bruinisse zetelde, gaf allerlei problemen. Noch het gemeentebestuur van Bruinisse, noch dat van Sint-Philipsland voelden aanvankelijk veel voor een grenswijziging.

Noordweg Anna-Jacobapolder c.a. 1920

Toen Gedeputeerde Staten van Zeeland voorstelden de kleine gemeente Sint-Philipsland met de gemeente Sint-Annaland te doen samengaan, kwam de zaak in beweging. Met ingang van 1 januari 1858 is de Anna Jacobapolder bij Sint-Philipsland gevoegd, waardoor de gemeente met de ongeveer 300 pioniers van de Polder groeide tot 1146 inwoners en het grondgebied bijna verdubbelde. Van 1861

- 1863 was Willem Frederik del Campo burgemeester van Sint-Philipsland. In die jaren heeft hij vaart gezet achter zijn plannen voor de oprichting van een school in de nieuwe polder. Deze werd begin 1862 geopend. Enige maanden later zong de schooljeugd voor de Koning het Wilhelmus.

Del Campo hechtte grote waarde aan goede verbindingen. Al in 1862 pleitte hij voor een railverbinding van Roosendaal naar Brouwershaven. Hij heeft de aanleg niet meer meegemaakt. Hij stierf in 1879.

Na vele jaren van plannen maken werd op 27 april 1900 de door de Rotterdamsche Tramwegmaatschappij (RTM) aangelegde stoomtramlijn Steenberg - Brouwershaven feestelijk geopend. Deze lijn liep over de in 1884 aangelegde Slaakdam die Sint-Philipsland met Brabant verbond. Het veer Anna Jacobapolder - Zijpe, waarvoor het Rijk de tramweghavens heeft aangelegd, was hierin een belangrijke schakel. In een tijd van onverharde wegen en gebrekkige veerverbindingen was dit voor de bewoners van Anna Jacobapolder en Sint-Philipsland een unieke gelegenheid om op een comfortabele wijze in contact te komen met niet alleen Schouwen-Duiveland en Steenberg, maar ook, via de eveneens door de RTM geëxploiteerde stoombootverbinding naar Numansdorp, met Rotterdam. Ook het vervoer van bieten naar de suikerfabriek in Steenberg ging over de nieuwe railverbinding. De tramlijn is in 1914/1915 op Schouwen doorgetrokken naar Burgh.

In de twintiger en dertiger jaren werd het autoverkeer naar de veerhaven steeds belangrijker. In verband hiermee werd in 1937 en 1938 de Rijksweg Steenberg - veer Anna Jacobapolder aangelegd.

De Tweede Wereldoorlog was voor Anna Jacobapolder erg ingrijpend. In 1943 werd de buurtschap De Sluis afgebroken om plaats te maken voor mijnevelden, bunkers en een tankgracht. In 1944 werd de Polder op last van de bezetters onder water gezet. De inwoners moesten evacueren en de tramrails werden afgevoerd.

Op 4 november 1944 trokken Canadese pantserwagens over de gedeeltelijk vernielde Slaakdam en werd Sint-Philipsland bevrijd. Het schiereiland lag echter nog vele maanden in de frontlinie. Bij een Duitse **raid** werd nog in januari 1945 de watertoren van Anna Jacobapolder opgeblazen. Na de oorlog werd de buurtschap De Sluis herbouwd en de trambaan hersteld.

In 1953 overstroomde de Anna Jacobapolder evenals de meeste andere polders op Sint-Philipsland waarbij 9 personen verdronken. Mede als gevolg van de Watersnoodramp kwam er een eind aan het vervoer van goederen en landbouwproducten per tram. Het personenvervoer op de lijn was al in 1952 gestaakt.

Na de Ramp werd het veer Anna Jacobapolder - Zijpe gemoderniseerd. Men schakelde toen over van zijlading naar koplading. Ook zijn toen veerpleinen aangelegd. De veerpont Moerdijk kwam als de Krammer in dienst van de RTM. Het zusterschip Willemsdorp werd in 1959 als de Zijpe in gebruik genomen. In 1972 nam de RTM afscheid van de stoomvaart en kwam de omgebouwde veerboot Zijpe, nu met een motor, weer in de vaart. De weg over de Philipsdam, die aansluit op de Grevelingendam, maakte het veer overbodig. Op 6 juli 1988, de dag dat de weg over de dam werd geopend, voer de veerpont voor het laatst.

In de tachtiger jaren stond de natuur op en rond de Anna Jacobapolder in de aandacht. De Bruinjeskreek en de schorren rond deze polder werden aangekocht door het Zeeuws Landschap. Deze instelling heeft ook de in 1882/83 gestichte eendenkooi in oude luister hersteld en beheert de hollestelle op de noordwesthoek van de polder. Deze stelberg met drinkput is nog een herinnering aan de tijd dat de Anna Jacobapolder nog niet was bedijkt en de schorren werden gebruikt voor de schapenteelt.

Sint-Philipsland en de beurtvaart op Dordrecht-Rotterdam

Door A.R. Koppejan.

Ontstaan der beurtvaart.

Ons landje is altijd rijk aan waterwegen geweest. De mensen vestigden zich bij voorkeur aan het water, omdat dat water een middel van vervoer bood. De meeste grote steden zijn dan ook aan het water ontstaan. Naarmate de bevolking toenam en de steden zich verder ontwikkelden kwam er een behoefte aan regelmatig vervoer van producten. De vroedschappen (tegenwoordig gemeentebesturen) der steden maakten afspraken met andere steden of met ambachts- en landsheren om een soort regelmatige 'lijndiensten' per zeilschip te organiseren. Groepen schippers werden aangesteld of kregen toestemming om om de beurt een bepaald traject te mogen bevaren. De 'beurtschipper' was geboren!! Zij organiseerden zich in gildeverband en kregen daardoor een bevoorrechte positie t.o.v. de 'vrije' schippers.

Verdere historische ontwikkelingen.

Bovenstaande ontwikkelingen leidden er toe dat in de loop van de zestiende en zeventiende eeuw ons land overtrokken raakte met een net van beurt- en marktveren en nagenoeg iedere plaats van betekenis wel één of meerdere verbindingen, over het water, met elders had.

Zoals gezegd organiseerden de beurtschippers zich in gildeverband en verwierven zo een monopoliepositie die niet gemakkelijk doorbroken kon worden.

Gedurende de Franse tijd (1795-1814) werden de gilden afgeschaft, maar vanwege het uitzonderlijk economisch karakter der beurtvaart kwam het Uitvoerend Bewind op 24 december 1798 tot besluit dat de afschaffing der gilden zich niet uitsterkte tot hen die 'als vaste schippers of voerlieden voor gereguleerde veeren of publicque wagens zijn aangesteld, of die zoodanige veeren of wagenbeurten in pacht, of anderzints titulo oneroso verkregen hadden'. M.a.w de beurtvaart kon haar bevoorrechte positie behouden.

Het verslag zou te lang worden om alle historische ontwikkelingen op een rijtje te zetten. Dat anderen deze monopoliepositie trachtten te doorbreken staat buiten kijf! De Wet Openbare Middelen van Vervoer van 1880 maakte definitief een eind aan deze monopoliepositie. De kern van deze wet lag in Artikel 2: 'Het staat een ieder vrij – met uitzondering van de Spoorwegen – een openbaar middel van vervoer in werking te brengen.

Wie daartoe overging moest dat doen na voorafgaande afkondiging van het vervoer te hebben gedaan in een dagblad. In de jaren dertig, tijdens de crisis, toen de roep om Overheidsmaatregelen voor wat betreft de binnenvaart steeds groter werd ontkwam de beurtvaart ook niet aan (hernieuwde) regelgeving en een (hernieuwde) vorm van vergunningstelsel. Die Overheidsmaatregelen resulteerden zich in de Wet op de Evenredige Vrachtverdeling. De te vervoeren lading werd onder de vrije schippers op toerbeurt verdeeld en middels een vergunningstelsel werd de beurtvaart tegen zichzelf beschermd.

Motoriseren, moderniseren en teloorgang.

Rond 1900 kwamen de eerste oliemotoren op de markt. De grootste moderniseringsgolf vond plaats tussen – pakweg - 1910 en 1925. Bestaande zeilschepen werden gemotoriseerd of men waagde zich aan nieuwbouw. Het eerste Zeeuwse, geheel voor haar doel gebouwde, motorbeurtschip dateert van 1900. Het mat 52 ton en werd gebouwd door scheepswerf Boot te Alphen aan de Rijn voor H. de Rijke uit Zonnemaire. Na een aantal malen te zijn doorverkocht is het te

Bruinisse terechtgekomen waar het nog steeds als ‘Nooit Gedacht’ of BRU 11 in de vaart is. Na 1924-25 werd er in de beurtvaart praktisch niet meer gezeild.

Deze moderniseringen hadden tot gevolg dat de beurtvaart in relatief korte tijd uit kon groeien tot een efficiënt bedrijf waarin op tijd gevaren kon worden! (Eén van de vele eisen van de Twintigste eeuw waarin mechanisering centraal stond!)

De teloorgang is vnl. te wijten aan de opkomst van de vrachtwagen! Na de oorlog verbeterde de infrastructuur en was de vrachtwagen in opkomst. De beurtschippers verloren de strijd tegen de vrachtwagen, die letterlijk van deur tot deur zijn goederen af kon leveren.

De Zeeuwse beurtvaart.

Tussen de Zeeuwse plaatsen onderling en vanuit Zeeland naar elders werd er gevaren!

Voor wat betreft de motorbeurtschepen kan het volgende beeld geschetst worden: een twintigtal schepen voer tussen de Zeeuwse plaatsen onderling, een zestigtal op Dordrecht – Rotterdam, waarvan er een klein aantal doorvoer naar Amsterdam, en slechts een paar schepen voer op Antwerpen.

Voor iedere Zeeuwse beurtschipper gold dat zij ’s maandags te Rotterdam moesten zijn. Zij meerden steeds af op hun eigen ligplaats met de kop in de wal, in de Oude Haven en in het Haringvliet. De meeste vertrokken weer op woensdag huiswaarts om de daaropvolgende maandag weer terug te keren. ‘Vanalles’ werd er vervoerd! Van de ‘eilanden’ naar Rotterdam meest aardappelen, peulvruchten, uien enz. en terug kunstmest, veevoer en allerhande andere verbruiks- en gebruikartikelen.

De beurtschepen en hun schippers te St. Philipsland.

Ook St. Philipsland kende in de vorige eeuw een aantal beurtschippers, te weten: A. Aarnoudse van Anna Jacobapolder en J. Quist en P. Westbroek van St. Philipsland.

Het beroep ging vrijwel altijd over van vader op zoon. Hoeveel deze Fliplandse generaties in de beurtvaart teruggaan is onbekend. Het enige wat mij uit Rotterdamse archieven bekend is, is dat er al ca. 1880 een P. Westbroek van St. Philipsland met de ‘Jonge Hendrika’ en een C. van den Berge uit Anna Jacobapolder met de ‘Isabella Johanna’ op Rotterdam voeren, ongetwijfeld met zeilschepen! Wie er als eerste van Flipland met een motorboot voer is mij evenmin bekend.

De beurtschepen "Mosselkreek" en "Willemina" in de haven van Sint Philipsland

De beurtdienst van P. Westbroek:

P. Westbroek voer met de 'Willemina' wekelijks op Rotterdam. Het is onbekend of het door Westbroek is laten bouwen of uit de vaart is aangekocht. Zoals hierboven aangetoond zaten de 'Westbroeks' kennelijk dus al langer in de beurtvaart. P. Westbroek overleed in 1924 op 62-jarige leeftijd. Zoon Kees nam het over en ging ong. 1933-34 failliet, waarop het schip in de particuliere vaart kwam met zoon Marien aan het roer. Marien vervoerde vnl. aardappelen naar Amsterdam. In de oorlog heeft het schip – waarschijnlijk om vordering door de Bezetter te voorkomen – verstopt gelegen in De Heen, een plaatsje aan de Steenbergse Vliet.

Na de oorlog probeerde Marien toch de beurtvaart weer op te pakken. Kennelijk lukte dat – per schip – niet meer en is hij met een vrachtauto gaan rijden.

De 'Willemina' was in 1915 gebouwd te Lekkerkerk, mat 69 ton en werd voortgestuwd door een 30 pk Bolnes motor. Na verkoop zou het schip nog dienst gedaan hebben als zandschip op de Amer. Wat er daarna verder met de 'Willemina' is gebeurd is niet bekend.

De beurtdienst van J. Quist:

J. Quist was een koopman/handelaar en voer zelf niet op zijn schip de 'Mosselkreek'.

Jarenlang waren Fincent Johannes den Braber en Johannes van der Reest resp. zijn schipper en knecht. In de oorlog is het schip gevorderd en weer teruggekeerd. Na de oorlog kwam er ene P. Aarnoudse als zetschipper aan boord. Deze heeft tot eind 1947 met de 'Mosselkreek' gevaren. Kort daarop is het verkocht naar Dirksland.

In 1955 ging het naar Den Briel, waar het tot 1965 als zandschip dienst deed. In 1965 kwam het als 'Marty' op naam van een schipper te Zwijndrecht. Sedert 1975 staat het nog steeds als 'Marty' voor een koopman te Haarlem geregistreerd. Het schip zou er dus nog moeten zijn.

De 'Mosselkreek' was in 1922 gebouwd door scheepswerf Paans te Roodevaart, mat 104 ton en werd voortgestuwd door een 50 pk Bolnes.

De beurtdienst van A. Aarnoudse:

Van Aarnoudse weten we meer, omdat zijn oudste zoon Gabriel Jacob(1922) nog tien jaar bij zijn vader aan boord is geweest en over deze tijd nog gedetailleerd kon vertellen.

V.l.n.r.: Moeder Aarnoudse, jongetje onbekend, meisje met strik dochter Maatje, de vrouw achter onbekend, weer een onbekende, het jongetje de twee-jarige Gabriel

Adriaan Aarnoudse zeilde met een klipper in de particuliere vaart en kocht ca. 1919 de motorboot 'Maatje', vernoemd naar zijn moeder, en begon daarmee een beurtsdienst op Dordrecht – Rotterdam. Aanvankelijk woonde hij met z'n gezin aan boord. Zijn gezin werd echter steeds groter en liet daartoe in 1924 een – voor die tijd – modern huis bouwen.

(Kennelijk boerde hij als beurtschipper goed!) Zijn oudste zoon Gab kwam in 1934 op twaalf-jarige leeftijd bij zijn vader aan boord en verhaalt het volgende; 's Zondags vertrokken we altijd met het juiste tij, want om vijf uur maandagochtend moesten we te Rotterdam zijn. Op woensdag keerden we weer terug. Het hele traject was ongeveer vijf uur varen. Als het nodig was legden we altijd even bij Van Putte te Dordrecht aan. Er werd altijd gevaren, weer of geen weer. Als we bleven liggen moest het wel erg slecht zijn! Met mist werd er ook gevaren. Die oude schippers staken dan een haak in de grond en konden aan de kleur van de klei zien waar ze waren'.

Een rijtje beurtschepen aan de Spaanse kade in de Oude Haven te Rotterdam.

De 'Maatje' is hier zichtbaar en lag altijd op haar vaste plek tussen de 'Janna' van Bruinisse en 'Leendriena Janna' van Sirjansland

De oorlogsjaren en einde beurtdienst Aarnoudse.

Bij de Duitse inval lag het schip in Anna Jacobapolder. Om niet in handen van de Bezetter te vallen kreeg Aarnoudse te horen dat het schip wegmoest. Het kwam eerst te Zijpe terecht waar het in brand werd geschoten. Het schip raakte op drift en kwam bij Viane tegen de dijk terecht.

De 'Maatje' werd toch weer opgeknapt en vervolgde de beurt op Rotterdam.

Gab: 'Voordat het schip weer vaarklaar was waren we wel een half jaar verder. Van een vaste beurtdienst was eigenlijk geen sprake meer. Vanwege olieschaarste moest je met meerdere beurtschepen tegelijk gesleept worden. Wij hebben daar weinig gebruik van gemaakt, je kon nl. nogal makkelijk (door Engelse jagers) beschoten worden he!'

In 1944 kwam de jongste zoon Gerard bij zijn vader aan boord. Volgens het Scheepsregister werd de 'Maatje' augustus 1947 als 'Cris' verkocht naar een schipper te Rotterdam.

Met deze wetenschap kunnen we stellen dat dat tevens het eind van de beurtdienst Aarnoudse inhield! Het scheepje werd nog ettelijke malen doorverkocht en staat nog steeds geregistreerd voor een eigenaar uit Koudekerk aan de Rijn.

De 'Maatje' dateerde van 1910, werd gebouwd te Capelle aan de IJssel, mat 91 ton en in de machinekamer stond een 'Kromhoutje' van 30 pk.

Graag roep ik iedereen die een bijdrage of een aanvulling op dit artikel kan leveren, hun reacties te sturen naar de Redactie van dit blad of naar de auteur.

Voorts zal er eind dit jaar bij Uitgeverij ADZ te Vlissingen een boek, met vlootlijst, verschijnen over de laatste Zeemse Beurtvaart van de hand van onderstaande schrijver.

Bronnen:

J. Kempeneers/St. Philipsland.

G.J. Aarnoudse/De Sluis.

Mevr. Langeraar-Aarnoudse/'s Gravenpolder.

Kadaster afd. Scheepsregistratie Rotterdam.

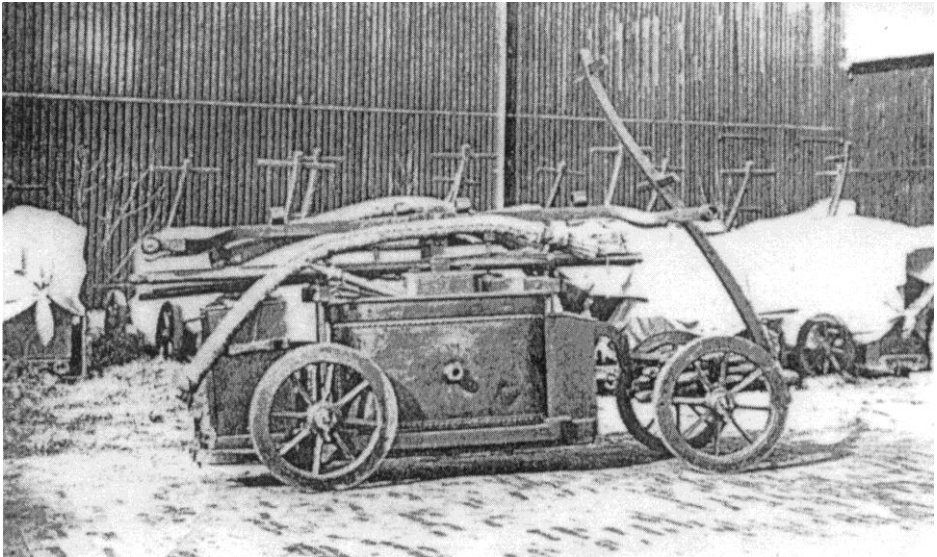
Mr. B. Wachter – DE BEURTVAART

De beginjaren van de brandweer van Sint Philipsland.

Door Jan-Willem Kempeneers

Handbrandspuit

De geschiedenis van de brandbestrijding in Sint Philipsland begint omstreeks 1826. De gemeenteraad besloot in dat jaar op 26 mei nog geen brandspuit aan te schaffen maar dit jaar een handbrandspuit en volgend jaar nog één. De kosten bedroegen *f.* 50, - en *f.* 2, - voor het transport. De aanschaf van een tweede handbrandspuit in hetzelfde jaartal werd uitgesteld om financiële redenen. Op 30 januari 1827 werd de tweede handbrandspuit geleverd. Het was een spuit waaraan met twee man gezwengeld moest worden. Dit was een zeer vermoeiend werk.

Tweedehands brandspuit

In een raadsvergadering op 11 april 1827 werd, zoals dat genoemd werd, met algemene stemmen besloten om de heer W. Caland uit te nodigen om zijn brandspuit te taxeren en als het aannemelijke voorwaarden waren over te gaan tot de koop van de spuit. Twee weken later werd in de raadsvergadering besloten om de spuit niet te kopen. Daarna kwam het raadslid J.A. Stols Jansz. met een voorstel

om in enkele dagbladen een advertentie te plaatsen met de vraag om een gebruikte, in goede staat verkerende brandspuit te kunnen kopen van een andere gemeente. Of er op deze manier ooit een spuit gekocht is, is niet bekend.

Nieuwe brandspuit

We maken nu een grote stap vooruit in de geschiedenis. De brandspuit was nu waarschijnlijk wel versleten want in de vergadering van de raad op 5 juni 1872 werd besloten een brandspuit te kopen bij de Heeren A. Bikkers en Zoon te Rotterdam voor de prijs van *f.* 675, -. Het bedrag zou in stukken worden betaald. Het aantal en de grootte daarvan werd bepaald in de vergadering op 20 september 1872. Het zou worden betaald in 27 stukken die actiën genoemd werden en ieder *f.* 25,- groot waren. Ze zouden beginnen met betalen op 1 april 1873. Op 13 juni 1872 werd door de voorzitter van de raad besloten om een hoeveelheid slangen van 30 meter met een totaalbedrag van *f.* 54,- aan te schaffen.

Standplaats voor de spuit en bluswatervoorziening

Nu had de gemeente wel een spuit maar waar moest die staan? Daar werd over vergaderd op 19 juni 1872. Toen werd besloten om achter de school een brandspuithuisje te bouwen. Het karwei werd aangenomen door wethouder C. Geense voor het bedrag van *f.* 221,70. Er waren toen reeds 17 aandelen geplaatst. De gemeente was nog al bang voor brand want op 16 april 1873 besloot men om een brandput aan te leggen in de Achterweg bij de sloot van dijkgraaf L. Dorst. Op 25 april 1879 werd te Sint Philipsland de verordening van het brandwezen vastgesteld. De voorzitter van de raad las in de raadsvergadering van 2 juli 1880 een brief voor van de erven van Del Campo, die gedateerd was op 11 juni 1880. In de brief werd gevraagd of de gemeente de brandspuit van Del Campo wilde kopen voor de prijs van *f.* 400,-. Er werd besloten om een brief terug te schrijven dat de gemeente niet over zou gaan tot de koop van de brandspuit vanwege financiële redenen.

Bronnen:

Notulen en correspondentie voormalige gemeente Sint Philipsland, Gemeentearchief Tholen

Belang van Sint-Philipsland bij Tholen in vroeger eeuwen

Door C.P.G. de Koning

In het zeventiende eeuwse Tholen woedde in het stadsbestuur een strijd om de macht. Desondanks kon het door de dominerende families gevoerde bestuur de toets der kritiek doorstaan, concludeert A. Romeijn in zijn eerder dit jaar verschenen boek 'De stadsregering van Tholen (1577-1702)'. De strijd mondde in 1702 uit in een greep naar de macht - gevoed door de in het eiland heersende onvrede - door de broers Wouters. De oudste, Jacob, vormde op onwettige wijze een stadsregering nadat de burgerwachten van Poortvliet en Oud-Vossemeer Tholen waren binnengekomen. Jacob, zijn broers Johan, Pieter en Nicolaas en andere medestanders werden later wegens deze 'coup' door het Hof van Holland voor eeuwig verbannen uit Holland en Zeeland, en op hun bezittingen werd beslag gelegd. Nicolaas Wouters was predikant in Oud-Vossemeer en bekleedde dat ambt eerder, van 1686 tot 1688, in Sint-Philipsland. Zijn zwager Johannes van der Kruijssen preekte van 1695 tot aan zijn overlijden in 1711 in Sint-Philipsland. Beide dominees waren getrouwd met vrouwen uit het Thoolse regentengeslacht Dibbetz. Ook de Thoolse notaris Marinus van 't Rosevelt en zijn zoon Hendrik steunden de Woutersen. Zij waren van 1679 tot 1699 bij Sint-Philipsland betrokken als rentmeesters voor de ambachtsheren (een functie die zij tegelijkertijd in Vossemeer bekleedden).

Omdat met name op het terrein van de belastingheffing de stad Tholen een regionale functie had (tot 1805 waren stad en eiland Tholen, Sint-Philipsland en Nieuw-Vossemeer één gebied voor de belastingen), had Sint-Philipsland enig belang bij het Thoolse stadsbestuur. Bovendien was Tholen één van de zes stemhebbende steden in de Zeeuwse statenvergadering en oefende op die manier direct invloed uit op het gewestelijke en het landsbestuur.

Oppertoezicht

Romeijn begint zijn verhaal op het moment dat Tholen de Spaanse koning afzweert en de kant kiest van Willem van Oranje, in april 1577. Hij eindigt met de dood van koning-stadhouder Willem III in maart 1702. In die periode groeide het inwonertal van het stadje aan de Eendracht van ongeveer 1300 tot ruim 1800, maar bleef dus beperkt. Het is daarom niet verwonderlijk dat van de 207 regeringspersonen uit genoemde periode 39% buiten Tholen was geboren.

Gezicht op Tholen, paneel, c.a. 1650

Het stadsbestuur bestond uit een eerste of buitenburgemeester, negen schepenen (waaronder de tweede of binnenburgemeester, die tevens voorzitter was van de vierschaar) en de baljuw. Pensionaris en secretaris waren door deze magistraat aangestelde ambtenaren. Vanaf 1651 waren er ook raadsheren. En verder waren er 4 of 5 afzonderlijke schepenen voor Schakerloo. Jaarlijks traden 1 burgemeester en de helft van de schepenen af. Gebruik was dat de tweede burgemeester het volgende jaar eerste burgemeester werd. Alvorens opnieuw benoemd te kunnen worden, moest men een jaar wachten. Romeijn heeft berekend dat een Thoolse burgemeester gemiddeld vier keer dat ambt bekleedde. Maar Marinus van Vrijberghe spant de kroon omdat hij tussen 1626 en 1652 liefst 15 keer burgemeester was.

De baljuw was een grafelijke ambtenaar, hij was rentmeester van de grafelijke bezittingen op het eiland en had het oppertoezicht over de in 1614 gevormde burgerwacht (elf compagnieën) op Tholen, Sint-Philipsland en Nieuw-Vossemeer. Tevens was de Thoolse baljuw belast met het gerechtelijk toezicht op de naleving van de belastingwetgeving. Anders dan Zierikzee op Schouwen, Middelburg op Walcheren en Goes op Zuid-Beveland heeft de Thoolse

magistraat nooit de hoge rechtsmacht (bevoegdheid om doodvonnissen te vellen) over het hele eiland gehad. Evenmin was er een gecentraliseerd waterschapsbestuur en daardoor was de machtspositie van stad Tholen op het eiland kleiner dan die van de genoemde andere steden.

Domineesdochter geschaakt

Romeijn komt tot de slotsom dat Tholen in 1577 in een deplorabele toestand verkeerde. De koningsgezinde, katholieke stadsregering had de bevolking onvoldoende kunnen beschermen tegen militaire aanslagen. De overgang naar Oranje bracht voor de katholieke meerderheid weinig goeds: binnen twee jaar was het recht op vrije godsdienstuitoefening verdwenen en waren de kerkelijke bezittingen in beslag genomen. In de jaren daarna brak gaandeweg een bloeiperiode aan. Waarin het stadsbestuur niet slaagde, was een grotere politieke zelfstandigheid verwerven, los van de staten en de stadhouder. Stadhouder Willem II bracht in Tholen de familie Van Vrijberghe aan de macht. Die wist zich meester te maken van vrijwel alle belangrijke lokale en gewestelijke regeringsposten (in 1672 behoorden 7 van de 14 stadsbestuurders tot deze familie), maar ze respecteerde de geldende regeringsreglementen en plaatselijke rechtszekerheid. Toch kon het gebeuren dat burgemeester Johan Lievenszn. van Vrijberghe in 1660 de Thoolse afvaardiging naar de classis opdracht gaf om te protesteren tegen het door de kerkenraad van Sint-Philipsland uitgebrachte beroep op ds. Samuel Panneel uit Poortvliet. Die was namelijk twee jaar eerder ontslagen omdat hij een domineesdochter had geschaakt en met haar was getrouwd zonder toestemming van haar voogden. En dat terwijl een onderzoek liep naar het verbreken van een eerdere trouwbelofte. De classis was verontwaardigd over deze inmenging, maar keurde ook de handelwijze van Sint-Philipsland af. Zelfs de Zeeuwse staten bemoeiden zich ermee - de gecommitteerde raad uit Tholen Wilhelm Lievenszn. van Vrijberghe stond de classis bij - en uiteindelijk werd een nieuw beroep uitgebracht op de proponent Caerman (Dit wordt door H. Uil uitvoerig beschreven in het boek Sint-Philipsland eiland in de Zeeuwse delta).

Onder Willem III was in Zeeland diens vertegenwoordiger Van Nassau-Odijk de man die een corrupte regeringsklik om zich heen vormde. In Tholen werd zijn zetbaas de op macht beluste opportunist Pieter Carel de Bills. Hij was het die een bedenkelijke levenswandel had en met wie de Woutersen de strijd aanbonden (wat tot hun eigen val leidde). Binnen de magistraat was in de 17e eeuw het democratisch gehalte laag. Enkele uit patriciërsfamilies voortgekomen leiders

maakten de dienst uit, de rest werd geacht de voorstellen blindelings te onderschrijven. Dat dit kon, heeft ongetwijfeld te maken met erg kleine aantal gezaghebbende en min of meer onafhankelijke regenten in de stadsregering, aldus Romeijn. Ook de deelname van het volk aan het besluitvormingsproces is steeds bewust beperkt gehouden.

Naast het verhaal over de wederwaardigheden van de stadsregering, wordt een groot deel van het 364 bladzijden tellende boek gevuld met genealogische bijzonderheden over de regerende Thoolse families. Daarin ook de familie Liens. De in 1650 overleden Johan Liens, dijkgraaf van Sint-Maartensdijk, schepen en ouderling in Tholen en door koop ambachtsheer van Westkerke, werd in 1644 belast met het indijken van Sint-Philipsland en had ook een financieel aandeel in deze inpoldering. Als bijlagen zijn opgenomen een chronologische lijst van stadsbestuurders, een overzicht van personen die de buitenambten vervulden, een bronnen- en literatuurlijst en een register van persoons- en plaatsnamen. 'De stadsregering van Tholen' is in een zeer beperkte oplage vervaardigd.

N.a.v. Romeijn, De stadsregering van Tholen, 1577-1702.
Giessen, 2002, 364 pagina's, met index

Naweeën van de Tocht naar Rusland

Door Jan Kempeneers

De naam Suurland, met varianten als Suurlant en Zuurland, zijn op Sint-Philipsland niet onbekend. In de klapper op belijdenis en attestatie komen we de naam Suurlant voor de eerste keer tegen op 25 maart 1797. Op die datum komt namelijk Jan, (ook Johannes genoemd) Suurlant met zijn vrouw Maria de Groen met attestatie uit Nieuw-Vossemeer. Jan overlegt dan tevens een akte van **indemniteit** voor zijn minderjarige kinderen. Op 1 april 1797 blijkt deze akte niet in orde te zijn en moet **voor** de kerkenraad gewijzigd worden. Het echtpaar liet te Nieuw-Vossemeer tussen 1784 en 1793 zes kinderen dopen. Johannes Suurland was eerder getrouwd met Maria Pipping, die uit haar eerdere huwelijk met Johannes van de Ree negen kinderen meebracht, waaronder we een Laurens vinden opgetekend. Mogelijk een raakvlak met de Fliplandse familie Van de Ree.

Op 21 maart doen te Sint-Philipsland acht personen openbare belijdenis. Een van hen is Maria Suurland, geboren te Nieuw-Vossemeer 10 april - gedoopt aldaar 13 april 1788. Bij haar huwelijk met Paulus Geense wordt ze ingeschreven als Zuurland. Haar vader, die in het Fliplandse lidmatenboek als Jan staat opgetekend, heet bij de geboorte van zijn kinderen steeds Johannes. Juist deze Maria sprak ons aan. Net als veel andere jonge vrouwen die kort voor, of net na de invoering van de burgerlijke stand (1811) in Nederland zijn getrouwd, maakte Maria geen gemakkelijke tijd mee. Enkele zijn er te Sint-Philipsland bekend. Ook het huwelijk van Paulus Geense en Maria Zuurland zou niet veel jaren duren. Dat lezen we in: "Het Thoolse geslacht Suurland", door Prof. Dr. J.M.G. Leune. De auteur, die lid is van onze heemkundekring, deed ons zijn publicatie ten geschenke. Niet zomaar een opsomming van namen, nee, een wetenschappelijke uitgave met veel bijzonderheden is zijn onderzoek naar het voorgeslacht van zijn oma Helena Suurland geworden. Graag noem ik hier enkele gegevens die Leune over Maria Suurland heeft vermeld:

"Maria huwde op 1-4-1812 te St. Philipsland met Paulus Geense. Paulus is op 9 januari 1791 in Sint-Philipsland geboren en werd smid in Stavenisse. In 1813 of 1814 werd hij soldaat in Franse dienst en wel ten behoeve van het Garde imperiale, het elitekorps van keizer Napoleon. Hoogstwaarschijnlijk is hij kort daarna op het slagveld gesneuveld. In de overlijdensakte van Maria Suurland staat: "Vermoedelijk weduwe van Paulus Geense. Op 17 december 1814 wordt in Stavenisse geboren: Marinus, zoon van Paulus Geense en Maria Suurland. Later wordt dit

kind ook wel omschreven als Marinus Suurland. Officieel bleef hij Marinus Geense heten. Op 4 juni 1860 wordt op zijn verzoek door de Arrondissementsrechtbank van Zierikzee een poging ondernomen om zijn natuurlijke vader Paulus Geense op te sporen. Deze werd gedagvaard. Een oproep daartoe verscheen in de Staatscourant, de Zierikzeesche Stadscourant en werd aangeplakt aan de deur van de rechtbank te Zierikzee en aan het gemeentehuis te Stavenisse. Paulus kreeg drie maanden de tijd om zich te melden. De tijd verstreek op 11 september 1860, om 11 uur voormiddag, zonder resultaat. (Van Zeeuwse Stam, nr. 111, december 2000, p. 200-201).

Maria Suurland werd huishoudster bij landbouwer Martinus Hoek met wie zij in concubinaat leefde. Zij kregen drie kinderen: Martinus (geb. 16-3-1823), Johannes (geb. 22-12-1826-overl. 11-1-1891) en Neeltje. Maria Suurland overleed op 19 maart 1831, 42 jaar oud. Bij testamentaire beschikking van 6 mei 1840 benoemde Martinus Hoek de bovengenoemde drie kinderen tot zijn erfgenamen. De kinderen leefden voort onder de naam Suurland. Op 23-10-1844 kregen zij van hun natuurlijke vader een hofstede en landen in de Oud Kempenhofstedepolder te Stavenisse. Kort daarna overleed Martinus Hoek. De boedelscheiding voltrok zich op 6-1-1845".

Het zou te ver voeren om het nageslacht van Maria Suurland hier op te tekenen. We willen nog noemen dat haar zoon Marinus, die officieel de naam Geense had, uit zijn huwelijk met Clasina Hage, vijf kinderen kreeg die als Suurland werden ingeschreven. Het zesde, tevens het jongste kind, genaamd Andreas, dat slechts acht maanden oud werd, is met de achternaam Geense ingeschreven. Het kan ook in de Burgerlijke Stand verkeren!

De ouders van Maria woonden vanaf 1797 te Sint-Philipsland op de Reephoeve. Een broer van Maria, Jacob Suurland (1785-1857), trouwde te Sint-Philipsland op 15 juni 1806 met zijn buurmeisje Cornelia van As. Haar ouders Wouter van As en Janna Bruijnzeel boerden destijds op de Noordhoeve. Op de dijk tussen de twee boerderijen laat Leune **en zijn vrouw** dit jonge stel een wijds uitzicht over de schorren van Rumoirt en Nicke zien met op de achtergrond het torentje van Bruinisse. Ze vinden het huwelijk van Jacob en Cornelia voor die tijd wat vroeg. Hoogstwaarschijnlijk werd het bespoedigd door de naderende geboorte van hun eerste kind. Zij noemden de op 30 augustus 1806 geboren zoon Joannes. Na dit kind kreeg Cornelia (1784-1876) nog 12 kinderen.

Het boek van Leune bestaat uit twee delen. In het eerste deel, 50 pagina's, wordt: "De herkomst van Helena Suurland (1879-1976)", de oma van de auteur, beschreven. Het is kwalitatief een stukje werk van de meer gevorderde genealoog! Vooral de bijzonderheden die boven water zijn gekomen maken het werk tot een aantrekkelijk geheel. Zeker niet alleen voor de familie Suurland. Het mag gezien

worden als een voorbeeld voor degenen die plannen hebben om hun familie te beschrijven.

Het tweede deel: "Genealogie van het Thoolse geslacht Suurland, circa 1620-circa 1945", geeft een duidelijk overzicht van de familie Suurland die zich vermoedelijk vanuit Wissenkercke na 1682 op het eiland Tholen vestigde. Eén echtpaar Suurland van de twaalfde generatie komen we tegen. Uit dat huwelijk zijn al twee zoons geboren. Dat is moedgevend voor de genealoog!

Bij het doornemen van dit deel keek ik met enige deernis naar de namen van Jan Marinus Suurlant met zijn zoons Jan Johannes en Cornelis Jan. De laatste was een klasgenoot van me. Nu we 1 februari 2003 naderen denken we te Sint-Philipsland des te meer aan dit gezin dat op 1 februari 1953 in een van de personeelswoningen bij de boerderij "Steene Poort" omkwam. Uiteraard ook aan de andere slachtoffers!

Het boek, 157 pagina's, van de op Sint-Philipsland geboren J.M.G. Leune bevat 270 bronverwijzingen en een index op voornaam en achternaam.

N.a.v. "Het Thoolse geslacht Suurland, Capelle a.d. IJssel, 2002
J.M.G. Leune, Azoren 12, 2904 VC Capelle a.d. IJssel

Helena Suurland (1879-1976)

De moeder van de bij ons bekende onderwijzer C.J. Leune, die van 1943 tot 1949 onderwijzer was op de openbare school te Sint Philipsland

De oma van de auteur Prof. Dr. J.M.G. Leune

Kwartierstaat Marinus Adriaan Mol

-- I --

1 Marinus Adriaan Mol, los werkman en taxichauffeur, geboren te Sint-Philipsland op 30 augustus 1933, overleden te Steenberg en op 8 maart 2001 verpleeghuis "de Lindenburgh", begraven te Sint-Philipsland op 12 maart 2001, 67 jaar oud.

(Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 1 november 1956, op 23-jarige leeftijd met *Maria Neele* (20 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 2 oktober 1936, dochter van *Cornelis Neele* en *Cornelia Jacomina Verhage*.)

-- II --

(ouders)

2 Adriaan Marinus Mol, landarbeider en handelaar in groenten en fruit, geboren te Sint-Philipsland op 31 mei 1899, overleden te Bergen op Zoom op 24 april 1977, begraven te Sint-Philipsland, 77 jaar oud.

Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 20 februari 1925, op 25-jarige leeftijd met

3 Elizabeth Pieterella Wagemaker (20 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 2 juni 1904, overleden aldaar op 16 juli 1975, begraven aldaar, 71 jaar oud.

-- III --

(grootouders)

4 Marinus Adriaan Mol, landbouwersknecht, geboren te Sint-Philipsland op 20 december 1870, overleden aldaar op 13 oktober 1933, 62 jaar oud.

Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 29 maart 1895, op 24-jarige leeftijd met

5 Johanna Kempeneers (20 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 13 maart 1875, overleden aldaar op 7 juni 1948, 73 jaar oud.

6 Sent Wagemaker, landarbeider en klein landbouwer, geboren te Sint-Philipsland op 11 november 1873, overleden aldaar op 18 april 1956, begraven aldaar, 82 jaar oud.

Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 31 maart 1899, op 25-jarige leeftijd met

7 Jacomina Verwijs (22 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 22 februari 1877, overleden aldaar op 10 november 1937, begraven aldaar, 60 jaar oud.

Marinus Adriaan Mol en Johanna Kempeneers

-- IV --
(overgrootouders)

8 Cornelis Mol, landbouwersknecht en landarbeider, geboren te Sint-Philipsland op 22 juli 1835, overleden aldaar op 9 juli 1895, begraven aldaar, 59 jaar oud. (Hij is eerder getrouwd te Sint-Philipsland op 21 september 1864, op 29-jarige leeftijd met *Jannetje den Braber* (27 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 14 februari 1837, overleden aldaar op 4 februari 1866, begraven aldaar, 28 jaar oud, dochter van *Maarten den Braber* en *Cornelia Wagemaker*.) Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 18 maart 1868, op 32-jarige leeftijd (2) met

- 9 Neeltje Wagemaker** (29 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 3 mei 1838, overleden aldaar op 10 oktober 1912, begraven aldaar, 74 jaar oud.
(Zij is eerder getrouwd te Sint-Philipsland op 7 augustus 1861, op 23-jarige leeftijd met *Johannes Meijer* (23 jaar oud), landarbeider, geboren te Sint-Philipsland op 3 november 1837, overleden aldaar op 2 oktober 1866, begraven aldaar, 28 jaar oud, zoon van *Willem Meijer* en *Cornelia van Oeveren*.)
- 10 Pieter Kempeneers**, landarbeider, geboren te Sint-Philipsland op 16 oktober 1835, overleden aldaar op 10 november 1894, 59 jaar oud.
Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 18 oktober 1861, op 26-jarige leeftijd met
- 11 Adriaantje den Braber** (25 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 3 september 1836, overleden aldaar op 22 mei 1887, 50 jaar oud.
- 12 Sent Wagemaker**, landarbeider, geboren te Sint-Philipsland op 30 november 1848, overleden aldaar op 29 mei 1929, begraven aldaar, 80 jaar oud.
Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 9 april 1873, op 24-jarige leeftijd met
- 13 Maatje van Blooijs** (20 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 21 december 1852, overleden aldaar op 28 februari 1927, begraven aldaar, 74 jaar oud.
- 14 Marinus Abraham Verwijs**, landarbeider, geboren te Sint-Philipsland op 12 december 1847, overleden aldaar op 25 februari 1919, 71 jaar oud.
Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 5 april 1876, op 28-jarige leeftijd met
- 15 Maria den Braber** (25 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 21 augustus 1850, overleden aldaar op 7 februari 1917, 66 jaar oud.

-- V --

(betovergrootouders)

- 16 Johannes Mol**, landbouwer op de Hermanshoeve en woonde later in een tent op het Noordschor, geboren te Sint-Philipsland op 4 mei 1787, gedoopt aldaar op 6 mei 1787, overleden aldaar op 8 maart 1848, 60 jaar oud.
(Hij is eerder getrouwd te Oud-Vossemeer op 27 maart 1811, op 23-jarige leeftijd met *Cornelia Quist* (20 jaar oud), gedoopt te Oud-Vossemeer op 5 februari 1791

(doopgetuige was *Cornelis Claasse Quist*), overleden te Oud-Vossemeer op 14 maart 1823, 32 jaar oud, dochter van *Johannes Quist* en *Cornelia van Antwerpen*.)

Hij is getrouwd op 25 december 1823, op 36-jarige leeftijd (2) met

- 17 Maria Izabella Pagé** (20 jaar oud), geboren te Sint-Annaland op 4 mei 1803, overleden te Sint-Philipsland op 26 juni 1850, 47 jaar oud.

- 18 Willem Wagemaker**, landarbeider, geboren te Sint-Philipsland op 26 juli 1791, gedoopt aldaar op 31 juli 1791, overleden aldaar op 15 april 1843, 51 jaar oud.

Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 19 januari 1822, op 30-jarige leeftijd met

- 19 Cornelia Lobbezoo** (21 jaar oud), geboren te Nieuw-Vossemeer op 7 december 1800, overleden te Sint-Philipsland op 6 september 1853, 52 jaar oud.

- 20 Johannes Kempeneers**, arbeider, schipper en diaken chr. afgescheiden gemeente, geboren te Sint-Philipsland op 28 oktober 1813, overleden aldaar op 10 oktober 1891, 77 jaar oud.

Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 1 maart 1834, op 20-jarige leeftijd met

- 21 Maria van Ast** (18 jaar oud), geboren te Scherpenisse op 26 april 1815, belijdenis gedaan te Sint-Philipsland op 29 mei 1852, overleden aldaar op 11 oktober 1866, 51 jaar oud.

- 22 Abraham Centse den Braber**, landbouwersknecht en landarbeider, geboren te Sint-Philipsland op 2 oktober 1797, gedoopt aldaar op 8 oktober 1797, overleden aldaar op 18 december 1867, 70 jaar oud.

Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 21 november 1818, op 21-jarige leeftijd met

- 23 Johanna Nelisse** (27 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 20 maart 1791, gedoopt aldaar op 3 april 1791, overleden aldaar op 22 november 1863, 72 jaar oud.

- 24 Sent Wagemaker**, geboren te Sint-Philipsland op 15 november 1816, overleden aldaar op 11 februari 1891, begraven aldaar in het jaar 1891, 74 jaar oud.

(Hij is eerder getrouwd te Sint-Philipsland op 24 februari 1844, op 27-jarige leeftijd met *Neeltje Steenpoorte* (23 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 20 februari 1821, overleden aldaar op 15 september 1847, 26 jaar oud, dochter van *Pieter Steenpoorte* en *Cornelia Noorthoek*.)

Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 31 mei 1848, op 31-jarige leeftijd (2) met

25 Janna Reijngoudt (26 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 17 december 1821, overleden aldaar op 11 oktober 1911, begraven aldaar, 89 jaar oud.

26 Cornelis van Blooijs, winkelier, geboren te Dreischor op 8 september 1811, overleden te Sint-Philipsland op 24 juni 1860, 48 jaar oud.
(Hij is eerder getrouwd te Sint-Philipsland op 14 september 1839, op 28-jarige leeftijd met *Janna de Nijs* (28 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 31 juli 1811, overleden aldaar op 25 februari 1845, 33 jaar oud, dochter van *Cornelis de Nijs* en *Janna Faasse*.)
Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 18 februari 1846, op 34-jarige leeftijd (2) met

27 Elizabeth van Dommelen (17 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 17 oktober 1828, overleden aldaar op 17 februari 1899, 70 jaar oud.

28 Willem Verwijs, landman, geboren te Sint-Philipsland op 29 november 1818, overleden aldaar op 10 maart 1900, 81 jaar oud.

Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 11 juli 1846, op 27-jarige leeftijd met

29 Jacomina Knulst (20 jaar oud), geboren te Stavenisse op 6 januari 1826, overleden te Sint-Philipsland op 21 juli 1902, 76 jaar oud.

30 Vincent den Braber, landbouwersknecht en landarbeider, geboren te Sint-Philipsland op 21 juli 1822, overleden aldaar op 21 oktober 1908, 86 jaar oud.
Hij is getrouwd te Sint-Philipsland op 21 juli 1847, op 25-jarige leeftijd met

31 Pieterella van Oeveren (22 jaar oud), geboren te Sint-Philipsland op 6 maart 1825, overleden aldaar op 3 januari 1899, 73 jaar oud.
Publicatie van de Werkgroep Genealogie

Nieuws van het bestuur

“Heemkundekring “Philippuslandt”

Briefnummer : 043.06
Onderwerp : notulen 3^e AV, d.d. 21-03-2002.

Sint Philipsland, 25 maart 2002.

1 Opening en vaststelling presentielijst.

Om 19.35 uur opent de voorzitter de vergadering met een hartelijk welkom, in het bijzonder voor de sprekers van de avond, mw. Esther van der Vlies-van Dijke en de heer Frank Kousemaker. De heer Kousemaker houdt een lezing over ‘Grafzerken en rouwborden’ in de Nederlands Hervormde kerk in Tholen en mw. Van der Vlies vertelt een verhaal in dialect. Verder verwelkomt hij de heren Verswijveren, Brussaars en Van Oost, de vertegenwoordigers van onze gewaardeerde zusterkring ‘Halchtert’, en de heer Kees de Koning, die namens de Heemkundekring Tholen i.o. aanwezig is.

De voorzitter stelt ook de bestuursleden van "Philippuslandt", waarvan de secretaris wegens ziekte ontbreekt, voor.

2 Mededelingen.

Er worden enkele wijzigingen in de agenda aangebracht. Agendapunt 3 wordt gewijzigd omdat de notulen niet kunnen worden behandeld. Die staan in de nieuwe Cronieke die door technische problemen nog niet is verschenen. Ze zullen nu op de volgende vergadering worden behandeld. Onder punt 3 komen nu de werkgroepen aan de orde.

Agendapunt 6 betreft de verkiezing van een bestuurslid i.p.v. bestuursleden en agendapunt 8 komt te vervallen. Afgesproken is dat de voorzitter aftreedt op de ev. bestuursvergadering en hij kan deze vergadering dus volledig voorzitten.

Voor wat betreft de consumpties wordt medegedeeld dat de ‘welkomstkoffie’ voor rekening van de kring komt. Overige consumpties zijn voor eigen rekening.

3 De werkgroepen.

De voorzitter doet als inleiding in het kort verslag. De werkgroep ‘Genealogie’ onder Jan Kempeneers is zeer enthousiast bezig, er wordt les gegeven en samen worden kwartierstaten gemaakt en nadere gegevens verzameld. ‘Archeologie’ onder Kees Overwater is wat moeizaam gestart, de mogelijkheden zijn ook beperkter. Er is een excursie naar de Archeologische Dienst gepland en de leden zullen hun ogen de kost moeten geven bij de graafwerkzaamheden in het nieuwe uitbreidingsplan Graefnisse. De werkgroep ‘Lokale geschiedenis’ houdt zich, onder Toon Beurkens,

voorlopig intensief bezig met de watersnoodramp van 1953, die volgend jaar februari wordt herdacht. Er is regelmatig overleg met gemeente en provincie.

De werkgroep “ Foto’s” onder Bram Wesdorp is druk bezig met het verzamelen, rubriceren en archiveren van foto’s van het dorp, schoolleven, landbouw, scheepvaart, families enz. Gehoopt wordt dat de werkgroep ‘Dialect’ binnenkort actief kan worden.

De groep ‘Kadastrale Atlas’ onder Kees Overwater blijft beperkt tot hemzelf en Jan Kempeneers. Het werk bestaat uitsluitend uit archiefonderzoek en er zijn geen andere leden die daarin zijn geïnteresseerd.

Jan Kempeneers vertelt daarna nog wat bijzonderheden over de groep ‘Genealogie’. Op elke bijeenkomst, die om de vier of vijf weken plaats vindt, wordt er een praatje gehouden, laatst b.v. een zeer gewaardeerde voordracht in dialect door Esther van der Vlies. Van lokale personen worden kwartierstaten gemaakt, i.e. staten waarin de ouders, grootouders, overgrootouders en betovergrootouders van een bepaalde persoon worden vermeld, liefst met zoveel mogelijk bijzonderheden. Tot nu toe zijn staten gemaakt of onderhanden van Adriaantje Wagemaker, Samuel Jacobus Johannes Everaers en Marinus Adriaan Mol. De eerstvolgende kwartierstaat die zal worden samengesteld is van Anthonie Willem Beurkens. Inmiddels werken vier leden van de groep met het computerprogramma HazaData.

Jan gaat verder over de werkgroep “Foto’s”. Hij vertelt dat alle foto’s die in bruikleen worden gegeven in een digitaal bestand worden gezet, samen met de gegevens van de eigenaar en de plaats waar het origineel zich bevindt. JanKees van der Doe verzorgt momenteel deze invoer.

De voorzitter vermeldt nog even ons standpunt t.a.v. het gemeente-archief, dat wij graag op Tholen willen behouden. De heer Brusslaars deelt mee dat de Heemkundekring Halsteren/Lepelstraat tracht tot een regionaal overleg over deze kwestie te komen.

De penningmeester krijgt het woord. Hij deelt mee dat de administratie is gecontroleerd door de kascommissie, bestaande uit de heren Toon Beurkens en Marinus Geense. Zij hebben de stukken in orde bevonden. Het positieve saldo bedraagt over het eerste jaar ongeveer € 900. Het financieel verslag ligt voor geïnteresseerden ter inzage.

5 Begroting.

De subsidie van de gemeente is dit jaar € 680 (f 1500). De nieuwe Cronicke bevat twee advertenties, van Geluk Schilders en van Fuji Color, die samen ong. € 230 opbrengen. De totale inkomsten zullen ongeveer € 2400 bedragen, de uitgaven ongeveer € 2000, zodat een voordelig saldo wordt verwacht van € 400. De begroting is in de pauze voor belangstellenden ter inzage.

6 Verkiezing bestuurslid.

Zoals eerder afgesproken trekt de voorzitter zich na een jaar om privé redenen terug. De vacature in het bestuur zal moeten worden opgevuld en daarna zal het bestuur zelf zijn nieuwe voorzitter kiezen. Als kandidaat voor de vacature is beschikbaar mw. E. van der Vlies. Aangezien er zich geen andere kandidaten melden, wordt mw. Van der Vlies-van Dijke bij acclamatie gekozen. Zij wordt welkom geheten door de voorzitter en zij zal op de e.v. bestuursvergadering worden geïnstalleerd. De taakverdeling in het bestuur zal dan onderling worden geregeld.

7 Rondvraag.

Er wordt nog medegedeeld dat het lid Jo Mol uit Dordrecht door ziekte afwezig is. Verder is bericht van verhindering ontvangen van de leden Joppe uit Den Haag, Rijstenbil uit Bergen op Zoom en Joop Gunter uit Hellevoetsluis.

De heer Van Oost van kring Halchtert bericht dat ook bij hen en andere geïnteresseerden, b.v. uit Bergen op Zoom, grote bezwaren bestaan tegen de verplaatsing van het archief van Tholen. Het gemeentebestuur van Tholen is zich kennelijk niet bewust van de waarde van het Thoolse archief. Behalve de al eerder genoemde en bekende punten van bezwaar moet ook worden gewezen op de schade aan het archief die bij een dergelijke verhuizing kan worden verwacht. Bewust en onbewust wordt er niet alleen verhuisd maar ook geruimd. De heer Van Oost houdt een uitvoerig en vurig pleidooi voor het behoud van het archief op Tholen en pleit voor een regionaal overleg om actie tegen het besluit te voeren.

8 Pauze.

9 Grafzerken en rouwborden, door de heer Frank Kousemaker.

De heer Kousemaker houdt een zeer interessante dialezing over dit onderwerp, dat in dit geval speciaal betrekking heeft op de Nederlands Hervormde kerk in de stad Tholen. Het is een onderwerp dat maar weinig bekend is en de lezing werd dan ook met grote belangstelling gevolgd. De heer Kousemaker wordt na afloop door de voorzitter bedankt.

10 "De halant van Mina" voordracht door mw. Esther van der Vlies-van Dijke.

Het verhaal gaat over een meisje uit het Goesse land dat Mina heette en dat in de stad ging "dienen". Het werd geschreven door de heer D. A. Poldermans die in "bovenmeester " in 's Gravenpolder was. Hij schreef ook de tekst van het Zeeuwse volkslied.

Mina was na een paar jaar verblijf in de stad een echte 'dame' geworden, niet alleen wat haar kleding en manieren betrof, ze was zelfs haar Zeeuwse taal vergeten. Eens kwam er een briefkaart van haar, waarin ze aankondigde dat zij met Pasen met de trein naar huis zou komen en dat zij haar 'galant' zou meebrengen. Haar ouders

begrepen niet wat zij daarmee bedoelde, uiteindelijk dachten ze dat het een valies betrof en dat Mina het vermeldde omdat het zo zwaar zou zijn. Moeder vond dat zij haar dochter moest helpen en vader ging daarom met de kruiwagen naar het station om haar af te halen....

Na het slot bedankt de voorzitter mw. Van der Vlies voor haar kostelijke voordracht. Beide sprekers krijgen vervolgens een kleine attentie.

11 Volgende vergadering.

Die is vastgesteld op 24 oktober a.s. om 19.30 in de Wimpel.

12 Sluiting.

Alvorens de vergadering wordt gesloten spreekt Jan Kempeneers een dankwoord tot de scheidende voorzitter en biedt hij namens de kring een kleinigheid aan.

Jan Kempeneers memoreert vervolgens de contacten met andere heemkundekringen en genealogische verenigingen die zeer op prijs worden gesteld en waarvan hij hoopt dat ze in de toekomst alleen nog maar beter zullen worden.

Voorzitter Wim Blaak sluit ten slotte met een dankwoord de vergadering.

Braderie 2002

Als deze Cronicke in de bus valt ligt de braderie alweer bijna drie maanden achter ons. Aan de eerste keer, toen we in de zomer van 2001 de poging waagden om ons ook op de braderie te laten zien, hielden we goede herinneringen over. Boekjes, foto's kijken, prettige gesprekken, we waren na afloop dik tevreden. We mochten er zelfs enkele nieuwe leden inschrijven. Nu gaan we snel over om een verslag te schrijven over de ervaringen en de resultaten, die ons de Braderie 2002 hebben opgeleverd. De bezetting van de stand door bestuursleden was naar volle tevredenheid. Esther van der Vlies, Eric Goossen met zijn vrouw, Kees Overwater en ondergetekende hebben van 's morgens 10 tot 's avonds 19.00 uur genoten van een gezellige, soms zeer drukke stand. De fotoalbums trokken opnieuw de aandacht, vooral het trouwfotoalbum werd vele malen doorgebladerd. Eerlijkheidshalve rekenden we er ook deze keer weer op dat we enkele nieuwe leden zouden mogen inschrijven. 's Morgens eindigde de tabel op 193. Met de enkele leden, die eerst onze Cronicke wilden lezen en dan zouden besluiten kon de balans worden opgemaakt met als eindresultaat 219 leden. Uiteraard geeft een resultaat van 26 nieuwe leden op één braderiedag het bestuur moed om verder te gaan. Leden, bedankt!!!

J.K.

Nieuws van de werkgroepen

Werkgroep Archeologie.

De activiteiten van deze groep zijn tot nu toe beperkt gebleven. Op 2 mei hield de heer Chr. van Terheyden, voorzitter van de Stichting Stadsarcheologie Steenberg en lid van de Werkgroep Archeologie van Heemkundekring Halchtert een lezing over één van de projecten waar hij actief bij betrokken is geweest, nl. het Waterhuisje. Dit betrof een herberg uit vroeger eeuwen die aan het Lange Water, een inmiddels afgesloten vertakking van de Oosterschelde, stond. Hij vond in de leden van de werkgroep aandachtige en geïnteresseerde luisteraars voor zijn boeiende voordracht.

Een interessant bezoek werd door Kees Overwater en Rinus van Dijke afgelegd bij Frans de Ronde, een vroegere bewoner van de Hermanshoeve. Hij wist zich nog uitstekend te herinneren hoe in de dertiger jaren op die boerderij bij graafwerk een zeer oude kist werd aangetroffen. Omdat het mogelijk een doodskist betrof, werd het gat direct weer dichtgegooid. Men kan slechts speculeren over de werkelijke aard en inhoud van de kist en over het tijdsbestek waaruit hij afkomstig is.

Op 29 juni was de groep te gast bij de Provinciaal Archeoloog, de heer Robert van Dierendonck. Na een inleiding leidde hij ons rond in de ruimten waar de vele vondsten uit de Zeeuwse bodem zijn uitgesteld. Ook door deze bijeenkomst werden we ons meer bewust van wat de archeologie voor ons allen betekent. Het is jammer dat we, ondanks de hierboven genoemde kist, de verwachtingen voor vondsten op Flipland niet al te hoog mogen stellen.

Werkgroep foto's

De fotowerkgroep heeft de laatste maanden niet vergaderd, maar is druk in de weer met het verzamelen van foto's. Vooral Jan Kees van der Doe heeft veel werk verricht in deze groep. De in bruikleen gekregen foto's heeft hij voor een groot deel gescand, in de computer en op cd opgeslagen. Ook de gegevens van personen etc. en waar het origineel zich bevindt wordt genoteerd. Momenteel proberen we zoveel mogelijk foto's van de Watersnoodramp van 1 februari 1953 in bruikleen te krijgen. Dit voor het te verschijnen boek over Sint-Philipsland, dat kort voor de herdenking op 1 februari 2003 zal verschijnen. Ook zal er een tentoonstelling worden ingericht in de Wimpel door de werkgroep "Herdenking watersnoodramp 1953". Als u foto's in uw bezit hebt en aan ons wilt uitlenen om er een reproductie van te laten maken, de werkgroep houdt zich aanbevolen. De groep blijft groeien. Jan Voorwinden heeft zich aangeboden om de groep van dienst te zijn. Ook Glijn Walpot heeft zich op de braderie aangemeld als lid en tevens van deze werkgroep.

Werkgroep Genealogie

Maandelijks komt deze werkgroep bijeen in het verenigingsgebouw in de Schoolstraat. We zijn heus nog geen volwaardige genealogische club, waarvan de leden wekelijks over de drempel van het archief stappen. Wel mogen we meedelen dat de belangstelling er is. Vier leden van deze werkgroep werken inmiddels met het genealogieprogramma Haza Data, waarvan een nieuwe versie, namelijk Haza-21 binnen afzienbare tijd tot onze beschikking komt. De voornaamste verbetering van de nieuwe versie is dat deze onder Windows draait. In juni hebben we onze laatste bijeenkomst gehad en na een zomerstop hopen we de draad in september weer op te nemen. Naast de genealogische praatjes is ook Esther van der Vlies-van Dijke bij ons aangeschoven en vertelt maandelijks een verhaal in Fluplands dialect. Ook zijn er op de laatste twee bijeenkomsten dia's vertoond uit vroegere tijden. We hopen in het nieuwe seizoen weer gezellig bij elkaar te komen. Om de groep goed te begeleiden ontbreekt me dit jaar de tijd omdat we voor de herdenking van de Watersnoodramp op 1 februari 1953 staan. Gelukkig bereidt een aparte commissie de herdenking en het werk dat daaraan verbonden is voor. Indien u belangstelling hebt de maandelijkse bijeenkomsten van deze werkgroep bij te wonen, trek gerust bij mij aan de bel.

Werkgroep "Herdenking Watersnoodramp 1953"

De werkgroep die zich inzet voor een waardige 50-jarige herdenking van "De Ramp" heeft de laatste maanden absoluut niet stilgezeten.

Na diverse vergaderingen en in overleg met de Gemeente Tholen is het definitieve programma voor Sint Philipsland vastgesteld.

- 25 januari t/m 1 februari 2003	Tentoonstelling in dorps huis "De Wimpel"
- 25 januari 10.00 uur	Officiële opening tentoonstelling en
Presentatie boek J. Kempeneers
- 1 februari 10.00 uur	Tocht naar rampmonument met
aansluitend kranslegging bij het monument
aan de Kerkring, met als omlijsting
koraalmuziek van "Concordia"
- 1 februari 19.30 uur	Herdenkingsdienst in "De Wimpel" met
diverse sprekers en 2 zangkoren.

Tevens zullen alle basisschoolleerlingen van Tholen en Sint Philipsland op initiatief van de werkgroep een aandenken ontvangen aan deze herdenking.

Inmiddels zijn een groot aantal bedrijven aangeschreven, met de vraag om via sponsoring 'hun steentje bij de dragen', hierop zijn al veel positieve reacties ontvangen.

Ook van de gemeente Tholen mag de werkgroep financiële steun verwachten.

Nogmaals vragen wij u indien u in het bezit bent van materiaal wat geschikt is voor de tentoonstelling, contact op te nemen met de secretaris van de werkgroep:

Anja Neele-Kempeneers, Voorstraat 38, 4675 Sint Philipsland, tel. 0167-573119

e-mail: jneelestph@zeelandnet.nl

Ledenlijst augustus 2002

1	Dijke	M.C. van	Sint Philipsland
2	Dijke - Stehouwer	A.M. van	Sint Philipsland
3	Nieuwenhuizen	Drs. C.A. van	Sint Philipsland
4	Rijstenbil	H.J.	Zwartewaal
5	Kempeneers	J.	Sint Philipsland
6	Kempeneers - Kaashoek	J.	Sint Philipsland
7	Nieuwenhuijzen-v.Iwaarden	E.J.A.	Sint Philipsland
8	Klerk	Drs. A. de	Middelburg
9	Overwater	C.	Steenbergen
10	Uil	H.	Zierikzee
11	Blaak	W.	Sint Philipsland
12	Blaak	P.	Sint Philipsland
13	Menger	C.H.	Berlicum
14	Oeveren	Mr. C.M.S.A. v.	Overijse, B
15	Dijke	H.A. van	Amstelveen
16	Duuren	L.W. van	Sint Philipsland
17	Duuren - Mol	G.J. van	Sint Philipsland
18	Goossen	F.J.	Anna Jacobapolder
19	Heemkundekring Halchterth		Halsteren
20	Rijstenbil	A.A.	Bergen op Zoom
21	Rijstenbil-v.Nieuwenhuijzen	I.	Bergen op Zoom
22	Sinke	L.M.	Utrecht
23	Sinke - Liek		Utrecht
24	Stols - Zandee	N	Bergen op Zoom
25	Teijn	V	Anna Jacobapolder
26	Wesdorp	A.	Steenbergen
27	Bosman	J.	Sint Philipsland
28	Berg	K. v.den	Sint Philipsland
29	Beurkens	A.W.	Sint Philipsland
30	Beurkens	G.	Dordrecht
31	Boudeling	L.	Anna Jacobapolder
32	Bout	S.	Goes
33	Braber	C. den	Sint Philipsland
34	Braber-Breeman	M. den	Sint Philipsland

35	Braber	F. den	Sint Philipsland
36	Braber	J.J.M. den	Bilthoven
37	Brouwer	R.	Sint Philipsland
38	Bruijn	L. de	Terneuzen
39	Bruijn - Faasse	J.C. de	Terneuzen
40	Dijke	D. van	Sint Philipsland
41	Dijke	A.M.C. van	Sint Philipsland
42	Dijke - Brooijmans	E.A.M.C. v.	Sint Philipsland
43	Dijke	A.M. van	Sint Philipsland
44	Dijke – van Nieuwenhuijzen	G. van	Sint Philipsland
45	Doe	J.C. v. der	Sint Philipsland
46	Duuren	M. van	Kruiningen
47	Duuren	J. van	Sint Philipsland
48	Duuren	L.H. van	Sint Philipsland
49	Duuren - Neele	D. van	Sint Philipsland
50	Everaers	S.J.J.	Sint Philipsland
51	Faasse	M.J.	Sint Philipsland
52	Faasse - Koster	E.H.	Sint Philipsland
53	Fontijne	A.W.	Sint Philipsland
54	Francoys-Kempeneers	M.D.	Kruiningen
55	Geense	J.M.	Sint Philipsland
56	Geense - Appels	J.C.M.	Nijmegen
57	Groeneveld	K.	Sint Philipsland
58	Groeneveld	F.	Sint Philipsland
59	Groot	J. de	Bunnik
60	Gunst	R.C.	Anna Jacobapolder
61	Gunter	J.	Hellevoetsluis
62	Heijboer	J.J.	Leiden
63	Hiemstra - Noorthoek	L.	Bergen op Zoom
64	Hoek	P.W.J.	Sint Philipsland
65	Hoek - Kempeneers	C.A.	Sint Philipsland
66	Hoeve	P. van	Sint Philipsland
67	Hove	M.L. ten	Sint Philipsland
68	Hove - Vaders	P.M. ten	Sint Philipsland
69	Hove-Wagemaker	A.K. ten	Anna Jacoba Polder
70	Jasperse - Hiemstra	C.	Terneuzen

71	Joppe	J.A.	Den Haag
72	Kempeneers	P.L.J.	H.I. Ambacht
73	Kempeneers	A.	Sint Philipsland
74	Kempeneers	W.C.	Sint Philipsland
75	Kempeneers	J.W.	Sint Philipsland
76	Kempeneers	M.A.	H.I. Ambacht
77	Kempeneers - Meijer	A.J.M.	H.I. Ambacht
78	Klompe - Krepel	E.W.	Goes
79	Kosten	A.	Sint Philipsland
80	Kot - de Bruine	P.	Sint Philipsland
81	Kunst	C.J.	Sint Philipsland
82	Kunst - Kempeneers	M.A.	Sint Philipsland
83	Kunst	J.	Sint Philipsland
84	Kunst - v.d. Reest	J.	Sint Philipsland
85	Leeuw - de Kok	J.P.A. de	Vleuten
86	Leune	Prof. Dr. J.M.G.	Capelle a/d IJssel
87	Ligtendag	Dr. W.A.	Rotterdam
88	Lindt	J.	Sint Philipsland
89	Meijer	J.P. de	Sint Philipsland
90	Meijer-Koster	L.	Sint Philipsland
91	Menger	T.	Dronten
92	Menger - Vogelaar	N.P.	Dronten
93	Moerland	L.	Sint Philipsland
94	Mol	C.	Sint Philipsland
95	Mol	J.	Dordrecht
96	Mol - den Engelsman	E.	Sint Philipsland
97	Neele	A.	Sint Philipsland
98	Neele-Neele	C.	Sint Philipsland
99	Neele - Kempeneers	A. J.	Sint Philipsland
100	Nieuwenhuijse - Kleppe	M.A. van	Wemeldinge
101	Nieuwenhuijzen	J.S.M. van	Sint Philipsland
102	Nieuwenhuijzen	A.A. van	Sint Philipsland
103	Nieuwenhuijzen-Vogelaar	C.M. van	Sint Philipsland
104	Noorthoek	G.C.	Sint Philipsland
105	Oude	L. de	Sint Philipsland
106	Ouden	P. den	Sint Philipsland

107	Reest	P.J. van der	Sint Philipsland
108	Rijn - Verwijs	H. van	Dreischor
109	Schenk - Mager	A.C.	Dronten
110	Serné	D.	Sint Philipsland*
111	Serné - Metus		Sint Philipsland*
112	Steenpoorte	G.A.	Nijmegen
113	Stols - Faasse	N.	Sint Philipsland
114	Suurlant-Reyngoudt	J.J.	Sint Philipsland
115	Timmers	P.L.	Sint Philipsland
116	Vaders	P.M.	Anna Jacobapolder
117	Vermaas	C.	Sint Annaland
118	Vermaas-Hoek	M.	Sint Annaland
119	Vermeij - Filius	M.M.	Sint Philipsland
120	Verwijs	J.	Sint Philipsland
121	Verwijs - Bakker	L.	Sint Philipsland
122	Verwijs	M.J.	Sint Philipsland
123	Verwijs	M.C.	Sint Philipsland
124	Verwijs - Faasse	H.	Sint Philipsland
125	Verwijs	P.	Sint Philipsland
126	Vlies - van Dijke	E. van der	Sint Philipsland
127	Voshol	J.A.	Sint Philipsland
128	Voshol - Wesdorp	J.	Sint Philipsland
129	Wagemaker	S.	Sint Philipsland
130	Wagemaker – Otte	J.	Sint Philipsland
131	Walpot-Noorthoek	J.I.	Apeldoorn
132	Westerveld	Th.G.A.	Sint Philipsland
133	Wisse	A.G.M	Anna Jacobapolder
134	Wisse – de Bonte	R.	Anna Jacobapolder
135	Wolse	J.W.	Sint Philipsland
136	Wolse-Prozman	M.W.	Sint Philipsland
137	Zweemer - Beneker	S.	Krabbendijke
138	Haan	H.C. den	Sint Philipsland
139	Salm	C. v.der	Vlissingen
140	Salm - Quist	M. v.der	Vlissingen
141	Kosten	L.H.M.	Sint Philipsland
142	Mol - Neele	M.	Sint Philipsland

143	Stoutjesdijk	J.F.	Bennekom
144	Strien	J.C. van	Anna Jacobapolder
145	Verwijs	C.M.	Sint Philipsland
146	Geense	M.L.	Sint Philipsland
147	Kramer	K.H.	Sint Philipsland
148	Verwijs	L.J.T.	Anna Jacobapolder
149	Reijngoudt	K.A.	Sint Philipsland
150	Reijngoudt-van der Est	C.	Sint Philipsland
151	Meijer	M.A.C.	Sint Philipsland
152	Kuiper-Overwater	J.L.A.	Almere
153	Moerland	M.	Sint Philipsland
154	Moerland - Smits	W.	Sint Philipsland
155	Boudeling	G.C.	Sint Philipsland
156	Verwijs	J.	Sint Philipsland
157	Verwijs - van der Male	C.	Sint Philipsland
158	Mol	J.	Ermelo
159	Nieuwkoop	S.	Tholen
160	Suurlant	C.N.	Sint Philipsland
161	Geluk	L.M.	Sint Philipsland
162	Geluk-Romijn	A.C.	Sint Philipsland
163	Mol	J.	Brunssum
164	Verwijs	A.M.	Sint Philipsland
165	Velde	J.J. van de	Nieuw-Vossemeer
166	Hoek	L.J.	Sint Philipsland
167	Reijngoud	J. Th.	Oudorp/Alkmaar
168	Putter	J.W. de	'sHeer Arendskerke
169	Houdé-Verwijs	L.A.	Sint Philipsland
170	Overwater	B.P.	Vianen
171	Herk	G. van	Anna Jacobapolder
172	Kooy	C.	Krimpen a/d Lek
173	Kooy - Verwijs	J.	Krimpen a/d Lek
174	Baauw	J.	Sint Philipsland
175	Reijngoudt	J.J.	Sint Philipsland
176	Breeman-Reijngoudt	E.J.A.	Culemborg
177	Dijk	A. van	Heemstede
178	Hoek - den Braber	G.	Sint Philipsland

179	Verwijs	J.	Sint Philipsland
180	Reijngoudt	C.	Sint Philipsland
181	Reijngoudt - Hooglander	J.	Sint Philipsland
182	Verwijs	Jac.	Sint Philipsland
183	Verwijs - Verwijs	J.	Sint Philipsland
184	Kunst	P.M.	Sint Philipsland
185	Noorthoek	M.C.J.	Sint Philipsland
186	Noorthoek - Ligtendag	M.J.	Sint Philipsland
187	Verwijs	J.	Sint Philipsland
188	Balk	J.	Poortvliet
189	Ven	E. van de	Sint Philipsland
190	Walpot	L.	Sint Philipsland
191	Nelisse	P.W.J.	Schiedam
192	Bails	Jean	Detroit, USA
193	Moerland, Anth.zn.	A.	Sint Philipsland
194	Ass.Kantoor Noord-Zeeland		Sint Philipsland
195	Moerland	T.A.	Sint Philipsland
196	Walpot	G.	Sint Philipsland
197	Walpot - van der Reest	J.M.	Sint Philipsland
198	Raat	A. de	Sint Philipsland
199	Giesen - Noorthoek	E.C. van der	Oud-Beijerland
200	Splunter - Noorthoek	C. van	Sint Philipsland
201	Noorthoek	C.	Sint Philipsland
202	Hoek	C.	Sint Philipsland
203	Ruijter	A. de	Anna Jacobapolder
204	Plompen . Joppe	M.	Oud-Vossemeer
205	Glasbergen	G.J.	Sint Philipsland
206	Kosten	A.	Sint Philipsland
207	Kosten - Bogert	J.	Sint Philipsland
208	Verwijs - Reijngoudt	J.E.	Sint Philipsland
209	Wagemaker	P.	Sint Philipsland
210	Oeveren	A.J. van	Sint Philipsland
211	Dieleman	C.	Sint Philipsland
212	Gouwe - Westdorp	A.C. van der	Sint Philipsland
213	Giessen	W. van der	Sint Philipsland
214	Faasse	J.M.	Sint Philipsland

216	Braber - den Braber	J.P. den	Sint Philipsland
217	Steijn	A.M.	Sint Philipsland
218	Quist - Moerland	J.	Sint Philipsland
219	Noorthoek	J.J.	Sint Philipsland